

COVID-19 SÜRECİNDE HEMŞİRELİK YÖNETİMİ

2. BÖLÜM

Müzelfe BIYIK¹

Giriş

Aralık 2019’da Çin Halk Cumhuriyeti’nin Wuhan kentinde başlayıp tüm dünyayı etkileyen, nedeni bilinmeyen pnömoniye sebep olan ve daha önce insanlarda veya hayvanlarda tespit edilmemiş yeni bir koronavirüs ortaya çıktı. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 30 Ocak 2020’de yeni tip koronavirüs salgını (2019-nCoV) “Uluslararası Önem Arz Eden Uluslararası Halk Sağlığı Acil Durumu” olarak duyurdu. Yine, DSÖ tarafından 11 Mart 2020’de küresel bir salgın olarak kayıt altına alındı. Ülkemizde ise 11 Mart 2020’de ilk Koronavirüs vaka-sının tespitinden bu yana vaka sayıları hızla artmaktadır. Uluslararası Af Örgütü’nün (Amnesty International), COVID-19 salgınında hayatını kaybeden sağlık çalışanlarına ilişkin eylül ayının başında yayımladığı rapora göre dünya genelinde en az 7 bin sağlık çalışanı koronavirüse yakalanarak yaşamını yitirmiştir. Aynı raporda Türkiye’de 41 sağlık çalışanının hayatını kaybettiği kaydedilmiştir. Türk Tabipler Birliği sadece Kasım ayında 63 sağlık çalışanının hayatını kaybettiğini ve toplamda bu sayının 218 olduğunu bildirmiştir (Lai ve ark., 2020; Sohrabi, 2020; World Health Organization, 2020a; Amnesty International, 2020; TTB: Kasım ayında, 2020). Dünyada COVID-19’dan hasta olan bireylerin sayısı art-tıkça, sağlık sistemlerine aşırı yüklenilmiştir. Çok sayıda kritik hastaya bakmak için kişisel koruyucu ekipman, yoğun bakım yatak sayıları ve eğitilmiş personel açısından kritik eksiklikler gündeme gelmiştir. Bu sorunlar akut dönem sonrası

¹ Müzelfe Bıyık, Öğr. Gör, Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Yönetim Anabilim Dalı, 43000, Kütahya/Türkiye muzelfe.biyik@ksbu.edu.tr Orchid No: 0000-0002-8622-3541

gruplarının sonucunda yeni kadrolama planlarının yapılması, yoğun bakım konusunda daha fazla uzmanlaşmış hemşire işgücünün yetiştirilmesi, mentörlük ve koçluk sistemine işlerlik kazandırılması kaçınılmazdır. Bu süreçten sonra yetkin hemşire kadrolarının güçlendirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Hemşireler kendi güçlerini keşfetmiş, takdir edilmişler ve varoluş düzeyleri onaylanmıştır. Yönetici hemşireler olarak sürekli değişen COVID-19 salgınına öğrenmeye ve buna uyum sağlamaya devam edilmelidir.

Teşekkür

Bu yazının oluşturulması esnasında bilimsel desteğini ve yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Selmin ŞENOL'a şükranlarımı sunarım.

Kaynakça

1. Almazan, J. U., Albougami, A. S., & Alamri, M. S. (2019). Exploring nurses' work-related stress in an acute care hospital in KSA. *Journal of Taibah University Medical Sciences*, 14(4), 376-382.
2. Amnesty International (2020). *Global: Amnesty analysis reveals over 7,000 health workers have died from COVID-19*. (20/09/2020 tarihinde (<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/09/amnesty-analysis-7000-health-workers-have-died-from-covid19/> adresinden ulaşılmıştır)
3. Baykal, U., Turkmen, E., Alan, H., Basulas, Ç.Y., Goktepe, N., & Gumus, E., et al. (2020). Yönetici Hemşireler Derneği (Nurse Managers Association) COVID-19 salgını- yönetici hemşireler için rehber (COVID-19 outbreak-guidelines for nurse managers). (20/09/2020 tarihinde http://www.yohed.org.tr/wp-content/uploads/2020/04/YOHED_COVID-19-RAPORU.pdf adresinden ulaşılmıştır).
4. Caruso, C. C., Baldwin, C. M., Berger, A., Chasens, E. R., Edmonson, J. C., & Gobel, B. H., et al. (2019). Policy brief: Nurse fatigue, sleep, and health, and ensuring patient and public safety. *Nurs Outlook*, Sep-Oct; 67(5):615-619.
5. Chen, X., Tian, J., Li, G., & Li, G. (2020). Initiation of a new infection control system for the COVID-19 outbreak. *Lancet Infect Dis*, 20(4): 397-398.
6. Choi, K. R., Skrine Jeffers, K., & Logsdon, M. C. (2020). Nursing and the novel coronavirus: Risks and responsibilities in a global outbreak. *Journal of Advanced Nursing*, Epub ahead, 1-2.
7. Duygulu S., Başaran Açıl, S., Kuruca Özdemir, E., & Erdat, Y. (2020). COVID-19 Salgını: Yönetici Hemşirelerin Rol ve Sorumlulukları. *HUHEMFAD-JOHUFON*,7(Özel Sayı), 34-46.
8. Ehrlich, H., McKenney, M., & Elkbuli, A. (2020). Strategic planning and recommendations for healthcare workers during the COVID-19 pandemic. *Am J Emerg Med*, M, Jul; 38(7): 1446-1447.
9. Halk Sağlığı ve Tıbbi Sosyal Hizmetler Başkanlığı (2020). *Elektif İşlemlerin Ertelenmesi ve Diğer Alınacak Tedbirler*. (20/09/2020 tarihinde <https://hasta.saglik.gov.tr/TR,64508/elektif-islemlerin-ertelenmesi-ve-diger-alinacak-tedbirler.html> adresinden ulaşılmıştır).

10. Hoffmann, R.L., Wojtaszek, K., Battaglia, A., Campbell, G., & Perpetua, Z. (2020). The Clinical Nurse Leader and COVID-19: Leadership and quality at the point of care. *J Prof Nurs*, 36(4): 178–180.
11. Hoedl, M., Bauer, S., & Eglseer D. (2020). Influence of nursing staff working hours on the stress level during the COVID-19 pandemic: a cross-sectional online survey. *MedRxiv*.
12. Huang, L., Lin, G., Tang, L., Yu, L., & Zhou, Z. (2020). Special attention to nurses' protection during the COVID-19 epidemic. *Crit Care, Epub ahead*.
13. International Council of Nurses (2020). *Highlights top priorities to beat COVID-19*. (20/09/2020 tarihinde <https://www.icn.ch/news/icn-highlights-top-priorities-beat-covid-19> adresinden ulaşılmıştır).
14. Jackson, D., Bradbury-Jones, C., Baptiste, D., Gelling, L., Morin, K., Neville, S., & Smith, G. D. (2020). Life in the pandemic: some reflections on nursing in the context of COVID19. *Journal of Clinical Nursing*, 1–3.
15. Keykaleh, M. S., Safarpour, H., Yousefian, S., Faghisolouk, F., Mohammadi, E., & Ghomian, Z. (2018). The relationship between nurse's job stress and patient safety. *Open access Macedonian journal of medical sciences*, 6(11), 2228.
16. Kang, L., Li, Y., Hu, S., Chen, M., Yang, C., & Yang, B. X., et al. (2020). The mental health of medical workers in Wuhan, China dealing with the 2019 novel coronavirus. *Lancet Psychiatr*, 7(3).
17. Lai, C. C., Shih, T. P., Ko, W. C., Tang, H. J., Hsueh, P.R. (2020). Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) and coronavirus disease-2019 (COVID-19): The epidemic and the challenges. *Int J Antimicrob Agents*, 55(3):105924.
18. Liu, Y., Wang, H., Chen, J., Zhang, X., Yue, X., & Ke, J., et al. (2020). Emergency management of nursing human resources and supplies to respond to coronavirus disease 2019 epidemic. *Int J Nurs Sci*, 7(2):135- 138.
19. Mohindra, R., Ravaki, R., Suri, V., Bhalla, A., & Singh, S. M. (2002). Issues relevant to mental health promotion in frontline health care providers managing quarantined/ isolated COVID- 19 patients, *Asian J Psychiatr*, 51:102084.
20. Moriarty, J.P. (2020). Evaluating implementation of a rapid response team: Considering alternative outcome measures. *International Journal for Quality in Health Care*, 2014; (26),1. 49–57.
21. National Health Commission of the People's Republic of China (2020). The guideline of psychological crisis intervention for 2019-nCoV (20/09/2020 tarihinde <http://en.nhc.gov.cn/> adresinden ulaşılmıştır).
22. Peng, X., Peng, Y., Xiao, L., Jin, C., & Liu, L. (2020). Practice of step-by-step nursing scheduling mode in medical team of assisting Hubei Province. *Nurs. J. Chin, PLA*, 37(2):10–12.
23. Ran, L., Chen, X., Wang, Y., Wu, W., Zhang, L., & Tan, X. (2020). Risk factors of healthcare workers with corona virus disease 2019: A Retrospective Cohort Study in a Designated Hospital of Wuhan in China. *Clin Infect Dis*.
24. Sağlık Bakanlığı (2020a). (Koronavirüs Hastalığı İçin Kişisel Koruyucu Ekipmanların Doğru Kullanımı 2019 (COVID-19). (20/09/2020 tarihinde <https://khgmstok-yonetimdb.saglik.gov.tr/TR,64661/koronavirus-hastaligi-icin-kisisel-koruyucu-ekipmanlarin-dogru-kullanimi-2019-covid-19.html> ulaşılmıştır).

25. Sağlık Bakanlığı (2020b). *Personel izinleri genelgesi*. (20/09/2020 tarihinde <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/36878,personel-izinleri-1pdf.pdf?0> adresinden ulaşılmıştır).
26. She, J., Jiang, J., Ye, L., Hu, L., Bai, C., & Song, Y. (2020). 2019 novel coronavirus of pneumonia in Wuhan, China: Emerging attack and management strategies. *Clinical and Translational Medicine*, 9(1):19.
27. Smith, G. D., Ng, F., & Ho Cheung Li, W. (2020). COVID-19: Emerging compassion, courage and resilience in the face of misinformation and adversity. *Journal of Clinical Nursing*, 9-10:1425-1428.
28. Sohrabi, C., Alsafi, Z., O'Neill, N., Khan, M., Kerwan, A., & Al-Jabir A, et al. (2020). World Health Organization declares global emergency: A review of the 2019 novel coronavirus (COVID-19). *Int J Surg*, 76(2020): 71-76.
29. Tan, Z., Phoon, P. H. Y., Zeng, L. A., Fu, J., Lim, X. T., & Tan, T. E., et al. (2020). Response and operating room preparation for the COVID-19 outbreak: A perspective from the national heart centre in Singapore. *J Cardiothorac Vasc Anesth*. (in press).
30. Tey, J., Ho, S., Choo, B. A., Ho, F., Yap, S. P., & Tuan, J., et al. (2020). Navigating the challenges of the COVID-19 outbreak: perspectives from the radiation oncology service in Singapore. *Radiother Oncol*, 148:189.
31. TTB: Kasım ayında 63 sağlık çalışanı koronavirüsten yaşamını yitirdi (6 Aralık 2020). (10/10/2020 tarihinde <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-55209073> adresinden ulaşılmıştır).
32. Türkiye Psikiyatri Derneği (2020). *Türkiye Psikiyatri Derneği Sağlık Çalışanlarına Destek Hattı*. (20/09/2020 tarihinde <https://www.psikiyatri.org.tr/2174/turkiye-psikiyatri-derneği-saglik-calisanlarina-destek-hatti-acildi> adresinden ulaşılmıştır).
33. Türkmen, E., Aydogdu, A. L. F., Goktepe, N., & Baykal, U. (2020). The role of nurse managers during the new coronavirus pandemic. *J. nurs. health*, 10(n.esp.) e20104024.
34. Twigg, D., & Duffield, C., (2009). A review of workload measures: a context for a new staffing methodology in Western Australia. *Int J Nurs Stud*, 46(1):131-9.
35. Yao, H., Chen, J. H., & Xu, Y.F. (2002). Rethinking online mental health services in China during the COVID-19 epidemic. *Asian J. Psychiatry*, 50.
36. Zandifar, A., Badrfam, R. (2002). Iranian mental health during the COVID-19 epidemic. *Asian J. Psychiatry*, 51.
37. Zhang, Y., Sun, Z., Latour, J.M., Hu, B., & Qian, J. (2020a). Hospital response to the COVID-19 outbreak: the experience in Shanghai, China. *Journal of Advanced Nursing*, Doi: 10.1111/jan.14364
38. Xu, C., Jin, J., Song, J., Yang, Y., Yao, M., & Zhang, Y., et al. (2020). Application of refined management in the prevention and control of coronavirus disease 2019 epidemic in non-isolated areas of a general hospital. *Int J Nurs Sci*. 7(2):143-147.
39. Wang, H., Feng, J., Shao, L., Wei, J., Wang, X., & Xu, X., et al. (2020). Contingency management strategies of the nursing department in centralized rescue of patients with coronavirus disease 2019. *Int J Nurs Sci*, 7(2):139- 142.
40. World Health Organization (2020a). Coronavirus disease (COVID-19) situation report-108. (20/09/2020 tarihinde https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200507covid-19-sitrep-108.pdf?sfvrsn=44cc8ed8_2 adresinden ulaşılmıştır).

41. World Health Organization (2020b). *COVID-19 health workforce estimator user guide version 2.2.* (2020). (20/09/2020 tarihinde <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/technical-guidance/strengthening-the-health-system-response-to-covid-19/surge-planning-tools/health-workforce-estimator-hwfe> adresinden ulaşılmıştır).
42. World Health Organization (2020c). *List of priority medical devices for COVID-19 case management.* (20/09/2020 tarihinde <https://www.who.int/publications/m/item/list-of-priority-medical-devices-for-covid-19-case-management> adresinden ulaşılmıştır).
43. World Health Organization (2020d). *Coronavirus disease (COVID-19) outbreak: rights, roles and responsibilities of health workers, including key considerations for occupational safety and health*(20/09/2020 tarihinde [https://www.who.int/publications/i/item/coronavirus-disease-\(covid-19\)-outbreak-rights-roles-and-responsibilities-of-health-workers-including-key-considerations-for-occupational-safety-and-health](https://www.who.int/publications/i/item/coronavirus-disease-(covid-19)-outbreak-rights-roles-and-responsibilities-of-health-workers-including-key-considerations-for-occupational-safety-and-health) adresinden ulaşılmıştır).
44. World Health Organization (2020e). *Clinical management of severe acute respiratory infection when novel coronavirus infection is suspected: interim guidance.* (20/09/2020 tarihinde <https://apps.who.int/iris/handle/10665/330893> adresinden ulaşılmıştır).
45. Wu, A. W., Connors, C., & Everly, G.S., (2020). COVID-19: peer support and crisis communication strategies to promote institutional resilience. *Ann Intern Med.*